

Het is alsof de beste, althans meest gevierde, krachten van de Nederlandsche letterkunde, hetzij uit vermooidheid, hetzij uit eene of andere gril zich opzettelijk hebben geworpen op hetgeen een huiner, en niet ten onrechte, »lichte kost" heeft genoemd. Van Couperus, Emants, Fiore della Neve ligt alleen klein werk voor ons, terwijl auteurs van lageren rang 't met niet minder dan tweedeelige romans meenen te kunnen doen. Nu moet men aan deze uitgebreidheid zooveel niet hechten, want op de bladzijden der groot-octavo deelen staat dikwijls vrij wat minder te lezen dan in het deeltje van klein formaat. Legt men *In de koffie* naast *Charicari*, dan zal men dat erkennen. Houden wij echter niet de uitgebreidheid van het deel, maar de beteekenis van den inhoud in het oog, ook dan is inderdaad het werk gering en de kost licht, welke de genoemde schrijvers in den ongt hebben bijgedragen. Wat Emants leverde bestaat uit niet meer dan toespits van weinig consistentie en zelfs, tegen zijne gewoonte, weinig gekruid, voedsel dat de zwakste maag verdragen en verteren kan. Van de vijf in zijn bundel verzamelde stukken, behoort één, »Een onfeilbaar systeem", de anekdote van een te Monaco geplukt speler, in de rubriek *Faits divers* van een Fransch blad; »Genezen", de schets van een Geldersch sanatorium, die reeds als feuilleton heeft dienst gedaan, draagt veel overeenkomst met eene Duitsche klucht; de andere verhaaltjes hebben weinig beteekenis, oppervlakkige schetsjes zijnde van menschen, die niet ver van caricaturen afstaan.

Ook wat Louis Couperus in den naar het meest uitgebreid artikel van den inhoud *Eene illusie* gedoopten bundel aanbiedt, is meereendeels uit verschillende tijdschriften bijeenverzameld, en dus reeds aan de beminnaars van zijne manier van schrijven bekend. Wij spreken opzettelijk zóó, omdat wij het ongeluk hebben van het orgaan van waardeering van deze kunst te missen. De vermociende, uitgeplozen vormen behagen ons niet, en de toon en inhoud komen ons even ongezond als onnatuurlijk voor. Het geheele verhaal van den »sensitivist" die à raison van 100 francs aan den portier van het huis, een nacht doorbrengt in het bed, waarin eene markiezin zich om onbekende redenen heeft voor 't hoofd geschoten, in de meening dat hij op de eene of andere bovennatuurlijke manier dan wel achter de oorzaak van den zelfmoord zal komen, laat ons bij voorbeeld koud. En wat het grootste verhaal betreft, of dit geval van twee jongelieden die elkander willen »aanbidden", — waarvan de jonge vrouw, schoon dichteres, aan dit aanbidden eene bepaalde wezenlijke beteekenis hecht, doch de man er maar eene »illusie" in verlangt te zien, — of dit geval op eene gezonde, zuiver menschelijke, dan wel eene in-zieke, tegennatuurlijke stemming berust, mag de lezer zelf uit het volgend citaat beoordeelen:

„...hij was niet verliefd op haar, zoals hij, hoeveel malen wist hij niet-meer, geweest was op anderen; hij, in zijn practisch pessimisme, een man van vrouwen, met vrouwen hier en vrouwen daar, van alle soort. Hoog boven die zinnelijke wereld van vrouwen, vrouwen van gloeiend bloed en levend vleesch, vrouwen van enkel zinnen-vrouwelijkheid, was zij gestegen, als eene Beatrix, enkel ziel, hare brooze, met blauw bloed decoraderde lucht-gestalte veronlichamelijkend in louter stralend zielschoon van gedachte en gevoel. Zij troonde daar, verheerlijkt in haar zelfverlichte gevoelsapothecose, met de rythmen harer gedichten ruischende om haar als hymnen...

„Neen, zij was geene vrouw, zij had geen seks, zij bestond niet, zij was eene illusie. Als hij haar aanraakte, hare vingers in de zijne, voelde hij haar niet, bleef zij enkel geest. Zij was de gedroomd teedere schijnvorm van eene ziel en de logische klaarte, vol mannelijke kracht in hare dichterlijkheid, was ook eene illusie, bestond niet in eene vrouw, kon niet bestaan in de onlogische, sierlijk geraderde machinerietjes eener vrouwenziel. Omdat die logische klaarte bestond in Tila... bestond er niets, was hem hare ziel eene illusie, als haar lichaam hem was.”

Het komt ons voor dat de daar genoemde mannelijke kracht bij dergelijke etherische, maar bijna tegennatuurlijke beschouwingen, ook niet veel meer dan eene illusie wordt.

